

6. m. 98
26. IV 1969

«KUNINGA LOOŽ» ON LAVAL TEATER

Üle hulga-hulga aja kutsuv, Tore näide raage-
jõudis «Estonia» pärislava- matust loomingulisest
le jälle üks kerge muusa värskusest.

lapsi — operett «Kuninga
loož». Tema sünnimaaks
on Poola, tema loojaina
toob kavaleht ära koguni
viis nime. Aga kui me ha-
rilikult oleme harjunud
rääkima

Offenbachi, Straussi, Kalmani jt. ope-
rettidest, siis siinpuhul
tuleks teha reservatsioon
ja rääkida nelja autori
libretost eeskätt, muusikast
aga alles teises järjekor-
ras. Ehkki ka selle opereti
libreto pole just mingi kir-
janduslik meistriteos ega
hülga ka erilise originaal-
susega. Muusika aga on
siin üsna väheütlev ja il-
metu — ta ajab küll asja
ära, annab võimalusi nii
tantsuks kui laulmiseks,
aga mitte rohkem. Mõnigi
kord aga toob muusika-
number tegevusse lihtsalt
seisaku. Vastav laul peaks
olema tekkinud olukorra
kulminatsioon, hingelise
tõusu väljendus, mõjub
aga pigem aegavõtva, te-
gevuse käiku pidurdava
vahepalana.

Tundub, et lavastaja Su-
lev Nõmmik on õigesti
mõistnud tüki satiirilist
suunitlust ja sealjuures ka
lüürlist, lihtsalt inimlikku
põhilaadi. Etendus naeru-
tab vaatajat parajal mää-
ral, areneb üldiselt hea hoo
ja päris torema mängulus-
tiga. S. Nõmmiku senistest
lavastajatöödest tundub
see kõige kompaktsemana,
selgemini varajasematest
lavastustest on tunda la-
vastaja mõtet ja taotlust.

Kunstnik U. Kärbis näi-
tab ennast järjekordselt
andeka, fantaasiarikka ja
huvitava dekoraatorina-
kostümeerijana. Ainult,
et... Jah, kuna see kõ-
nesolevas teatris on saa-
nud juba tavaks, siis tä-
haksin küsida: kas tõesti
peab kõike nii küllaga ole-
ma? Sest ausalt öeldes —
väike ülepakkumise maik
on juures.

V. Järvi dirigeerib eten-
dust kindla käega, taotleb
puhtust ja täpsust, nagu
see temale ikka omane on
olnud. Aga eriti palju
juurde ta sellele muusika-
le muidugi anda ei saa.

H. Aassalu ballettmeist-
ritööst tundusid uudsemad
ja huvitavamad need
osad liikumisest, mida on
kombeks saanud nimeta-
da evolutsioonideks. Pü-
ris tantsulised numbrid on
nagu oodatust vähem
efektsed. Või sõltub see
esituslaadist? Tantsuga
seoses üks väike põhimõt-
telist laadi probleemike:
8 täpselt ühtviisi riietatud
sekretäri etenduse algul ei
sai tohiks (vähemalt vaataja
 jaoks!) jaguneda balleti-
rühmaks ja koorilaulja-
teks. Praegu on aga nii, et
4 tüdrukut laulavad püüd-
likult (ja muuseas ka häs-
ti!), 4 aga teevad vaid
tantsusamme. Ametkondli-
kud barjäärid segavad va-

Paiguti lausa üllatas V.
Kuslap oma keerulises
kolmenäolises rollis —
Jean, Jean-kuningas ja
päris kuningas. Võib-olla
viimases on praegu veel
kraadike palju välist ka-
rakteersust. Muidu aga on
rõõm märkida, et seni põ-
hiliselt lüürlisi kangelasi
mänginud näitleja võib
nii loomulikult humoori-
kas olla. Võrdset vaba ja
sundimatu, seejuures aga
kuju loomise seisukohast
ilmekas on ta peaaegu
kõgu etenduse jooksul.

Igati meeldiv on ka H.
Sallo kuninganna (Marie),
ent siin seal välgatab mi-
dagi väga tuttavlikku, se-
da, mida varemgi oleme
näinud. On tekkinud oht
ennast kordama hakata.
Tõsiselt maksaks mõelda
sellele, et noor ja andekas
näitleja leiaks rakenda-
mist ka teistsugustes osa-
des. Kas ta näiteks ei
võiks katsetada Eliza Doo-
little'it «Minu veetlevas
leedis»?

Eriti etenduse algupoo-
lel sekundeeris E. Pärnale
väga tublilt P. Jakobi (sa-
lapolitsei ülem), lõpuks
aga kippusid väljendus-
vahendid nappima. Päri-
selt ei ole ennast rollis
leidnud veel K. Karisma
Beatricena. On nagu ole-
mas kuju komponendid,
selle õukonnas kasvanud
niiivise, edeva ja seiklus-
himulise neiu iseloomujoon-
ed, terviklikku kuju aga
veel mitte.

Huvitav osa on laulja-
tar Carmencilla, kelle rol-
li A. Vihandi paigutab en-
nast võimalikult jäägitult,
esinedes julgelt ja mõju-
kalt. Usud tõesti selle so-
listi iseteadvust, piiratust
ja kõrgete aukandjate
protežeeringu kaudu kar-
jääri tegemist. Omajagu
nalja toob etendusse ka V.
Viisimaa Gaetan — kuule-
kaks masinanimiseks dril-
litud ohvitser, kes oskab
ainult kaska täita.

«Kuninga looži» kõigis
komponentides — lavastu-
ses, mängulaadis, kujun-
duses, tantsudes — on jul-
gesti rakendatud mitmesu-
guseid stiile, väljendusva-
hendeid ja -võtteid. Nen-
de sulam annab omalaadse
siiruviiulise terviku. Lii-
ga palju on vahest kasuta-
tud vaatesaali mängu-
platsdarmina. Kuni kunin-
ga kõneni publiku seas
võib sellega nõusse jääda.
Miks ka mitte niimoodi?
Ent näitleja — grimeeri-
tud ja kostüümis näitleja
oma lavalise «tõstetud»
esinemismaneeriga —, ala-
ti on see üsna riskantne
ettevõtmine. Otsekui piin-
lik hakkab, sest mingi vä-
ga põhiline teatritegemise
mängureegel on rikutud.
Ja isegi niivõrd lihtne ja
loomulik näitleja kui V.
Kuslap mõjub kõnet pida-
des ebaloomulikuks.

Kuninganna (Helgi Sallo) ja kuningas (Voldemar Kuslap).

nud juba tavaks — haksin küsida: kas tõesti peab kõike nii küllaga olema? Sest ausalt öeldes — väike ülepakkumise maik on juures.

V. Järvi dirigeerib etendust kindla käega, taotleb puhtust ja täpsust, nagu see temale ikka omane on olnud. Aga eriti palju juurde ta sellele muusikale muidugi anda ei saa.

H. Aassalu ballettmeisteritööst tundusid uudemad ja huvitavamad need osad liikumisest, mida on kombeks saanud nimetada evolutsioonideks. Päris tantsulised numbrid on nagu oodatust vähem efektsed. Või sõltub see esituslaadist? Tantsuga seoses üks väike põhimõtetelist laadi probleemike: 8 täpselt ühtviisi riietatud sekretäri etenduse algul ei tohiks (vähemalt vaataja jaoks) jaguneda balletirühmaks ja koorilauljateks. Praegu on aga nii, et 4 tüdrukut laulavad püüdlilikult (ja muuseas ka hästitil), 4 aga teevad vaid tantsusamme. Ametkondlikud berjäärid segavad vahel mujalgi elus ja nende vastu võideldakse — kas maksab neid nii ilmselt ka lavale tuua?

Kaks loomingulist näitlejatööd teevad uues operetis tõsist rõõmu. Kõigepealt muidugi Endel Pärna peaminister. Ta lihtsalt särab oma agaruses. Mil-lise sõnuga sõlmib ta oma intriige ja tõmbab telgitaguseid traatel! Ta on just parajal määral koomiline, seejuures ka vajalikku hukkamõistu esile-

ja kõrgete aukantjate protežeeringu kaudu karjääri tegemist. Omajagu nalja toob etendusse ka V. Viisimaa Gaetan — kuulekaks masininimeseks drillitud ohvitser, kes oskab ainult käske täita.

«Kuninga looži» kõigis komponentides — lavastuses, mängulaadis, kujunduses, tantsudes — on julgesti rakendatud mitmesuguseid stiile, väljendusvahendeid ja -võtteid. Nendede sulam annab omalaadse siiruviiurilise terviku. Liiga palju on vahest kasutatud vaatesaali mänguplatsdarmina. Kuni kuninga kõneni publiku seas võib sellega nõusse jääda. Miks ka mitte niimoodi? Ent näitleja — grimeeritud ja kostüümis näitleja oma lavalise «fõstetud» esinemismaneeriga —, alati on see üsna riskantne ettevõtmine. Otsekui piinlik hakkab, sest mingi väga põhiline teatritegemise mängureegel on rikutud. Ja isegi niivõrd lihtne ja loomulik näitleja kui V. Kuslap mõjub kõnet pidades ebaloomulikuna.

Ent muus osas ei häiri asjaolu, et ühist stiililist nimetajat pole püütudki leida. Teos ise on juba niisugune — tema tegevus toimub Pariisis ja kusagil määratlemata kohas, käesoleval sajandil, aga millal just. Ka tema muusika on nagu väljaspool konkreetset aega ja ruumi. Siit muidugi kasvab välja ka etenduse mõte, mille kujutamiseks on teater leidnud oma vahendid.

V. KIVILO